

3. Краснікова Л. Досліди і спостереження в екологічному вихованні // Хімія і біологія. – 2005. – № 44.
4. Старостін В.І. Природа в системі екологічного виховання. – М., 2003.
5. Сухомлинський. Моральні заповіді дитинства і юності. – К.: Рад. Школа, 1966. – 232 с.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ФАКУЛЬТАТИВУ «ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ»

Дерев'яно Т.В., Свирид М.В. (м. Полтава, Україна)

Навчальними планами середньої школи передбачено проведення факультативних занять, які пропонуються учням на вибір. Їх мета –розвинути індивідуальні пізнавальні інтереси школярів, розширити їх розумовий кругозір. Адже, факультативні заняття є однієї з форм професійної орієнтації, установлюють певні зв'язки між загальною освітою і майбутньою спеціальністю молодшої людини.

Факультативні заняття повинні не тільки підтримувати і зміцнювати інтерес учнів до природи, але й орієнтувати їх на професії, пов'язані з її вивченням. Ці дві основні задачі не є ізольованими, вони тісно зв'язані між собою. Серед загальноосвітніх задач, поставлених перед факультативами, особливе значення має виховання наукового, діалектико-матеріалістичного світогляду. Воно ведеться шляхом розширення і поглиблення загальнобіологічних понять, залучення фактів з історії науки, що показують розвиток наукових проблем, критику релігійних догм та ідеалістичних трактувань [2].

Поглиблене вивчення біології повинне не тільки збагачувати учнів новими знаннями, але і розвивати їхні здібності, знайомити з методами наукового дослідження, привчати до самостійної роботи. Виходячи з цієї вимоги, перед факультативними курсами постає ряд задач, пов'язаних як зі стимуляцією загального розвитку учнів, так і з виробленням у них спеціальних навичок, необхідних для роботи [3].

Лікарські рослини є складовою частиною природи і відіграють надзвичайно важливу роль в житті людини. Їх детальне дослідження та вивчення необхідно розпочинати ще з шкільних лав. Тому нами запропоновано розробку факультативу «Лікарські рослини» для учнів 7-го класу загальноосвітньої школи. Програма курсу розрахована на 17 занять (17 годин). Передбачено виконання навчального плану за один навчальний рік.

При виборі методів і прийомів організації навчального процесу на факультативних заняттях необхідно враховувати зміст курсу, рівень розвитку і підготовленості учнів, інтерес учнів до визначених розділів предмета. Одна з найголовніших вимог до методів полягає в тому, щоб вони стимулювали активну роботу, думки учнів, розвивали самостійність їхнього мислення, сприяли творчій різнобічній діяльності [1].

Тематичне планування факультативного курсу «Лікарські рослини» включає такі теми: «Лікарські рослини рідного краю», «Рослини-лікарі», «Ліки доквілля», «Лікарські рослини моєї сім'ї», «Народна медицина народилася в серці народу», «Флорація», «Лікарські рослини в різну пору року», «Фітотерапія і здоров'я», «Зелена аптека», «Людина і лікарські рослини», «З природою живи у дружбі, то буде вона тобі у службі» та інші.

Пропонований нами шкільний факультатив передбачає проведення занять як лекційного, так і лабораторно-практичного характеру, що дає змогу виконати теоретичні завдання та закріпити на практиці набуті знання, навчитися самостійно проводити демонстраційні досліди та інші види діяльності.

У межах окремих тем пропонуємо цікаві заняття з визначення лікарських рослин, з'ясування їх цілющих властивостей, приготування та проведення

дегустації різних форм лікарської сировини, збирання гербарію та створення фототеки лікарських видів своєї місцевості, визначення запасів лікарської сировини тощо. Під час проведення окремих семінарських занять учні мають змогу підготувати та захистити реферати на теми: «Лікарські рослини моєї сім'ї», «Ліки довкілля», «Таємниці народної медицини» та інші. Крім того, в межах вивчення факультативних тем доцільно організувати та проводити екскурсійні заняття в природу, які дають змогу закріпити набуті теоретичні знання, більш детально вивчити видовий склад флори лікарських рослин рідного краю, навчитися методиці правильного збору, сушіння та зберігання лікарської сировини тощо.

Отже, факультативні заняття виховують певні професійні якості та навички, вчать застосовувати здобуті знання в трудовій діяльності, що позитивно впливає на вибір професії, створюють сприятливі умови для самоствердження й самовизначення кожної особистості.

Література

1. Гончар О.Д. *Форми і методичні прийоми навчання біології* / О.Д. Гончар. – К.: Генеза, 2003. – 144 с.
2. Корсакова О. Деференційований підхід до учнів у навчальному процесі // *Біологія і хімія в школі*. – 2001. – №4. – 317 с.
3. Шулдик В.І. *Методика організації пізнавальної діяльності школярів на уроках біології* / В.І. Шулдик. – К.: Науковий світ. – 2002. – 176 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ УЖИТКОВОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Джурка Г.Ф., І.І. Голінько(м. Полтава, Україна)

Ужитковий хімічний експеримент- експеримент під час проведення якого використовують (поряд з традиційними) ті специфічні об'єкти та інструменти дослідження, які зазвичай застосовують у побуті. Це, передусім, засоби для прання, миття та чищення, лікарські препарати, харчові продукти, тестери або індикаторний папір під час визначення рН ґрунту, вмісту нітратів у городніх тощо.

Водночас результати дослідження, оприлюднені Г. А. Лашевською свідчать, що виконання ужиткових дослідів не лише забезпечує поєднання розумової діяльності з практичною та ознайомлення учнів з методами дослідження в хімії. Використання під час шкільного хімічного експерименту добре відомих з повсякденного життя речей і речовин справляє на школярів особливу дію, збуджуючи інтерес як зовнішніми ефектами, так і глибоким внутрішнім змістом. Спостереження в умовах експерименту, який ґрунтується на використанні добре відомих об'єктів буденного життя результатів власної діяльності, спонукає учнів до з'ясування причин побаченого, зумовлює відчуття задоволення від одержаних результатів.

Використання дослідів з елементами ужиткової хімії може забезпечити не лише формування експериментальних умінь, а й переконати учнів у значущості хімічних знань для адекватного розв'язання реальних життєвих ситуацій, тобто їх здатності мобілізувати й застосувати знання в реальній життєвій ситуації і навіть зорієнтувати їх на вибір майбутнього профілю навчання [2].

Аналізуючи довідкову, філософську, психолого-педагогічну та мето дичну літературу з теми дослідження, було з'ясовано значення терміна *ужиткова хімія*, а також визначення поняття *хімічний експеримент з елементами ужиткової хімії*. До даного слова в новому тлумачному словнику з української мови В. Яременко підібрані відповідні синоніми: «ужиткова», «практична», «прикладна», «утилітарна», «побутова», «повсякденна», «буденна», - а це свідчить, що перелічені означення стосуються сфери життєвого досвіду і пов'язані із забез-